

Ankara Kulübü Derneği ve Seymenlik Geleneği

Bilge Dergisi'nin 35'nci (Kış 2002) Sayısında yayımlanmıştır.

Dr. Metin Özasan

Ankara Kulübü, 27 Aralık 1932 tarihinde, fiilen Mustafa Kemal Atatürk'ün direktifleriyle, O'nu 27 Aralık 1919 da Ankara'ya gelişlerinde karşılayan Ankaralılar ve Seymenler tarafından kuruldu. 31 Ağustos 1947 yılında Dernek olarak tescil edilen Ankara Kulübü, 3 Ekim 1990 tarihinde Bakanlar Kurulu Kararı ile "Kamuya Yararlı Dernek" sayıldı.

Ankara'nın tarihine, kültürüne, gelenek-göreneklerine ve folklörüne sahip çıkan, ortak bir Ankara kültürüne ve Ankaralılık bilinci geliştirilmesine çalışan, eski bir Oğuz töresi olan Seymenlik geleneğini yaşatan, Ankara'nın en köklü sivil temsilcisi olan Ankara Kulübü Derneği, geçmişin kültürünü gelecek kuşaklara aktarmanın, ara kuşaklar için önemli bir görev olduğu bilinciyle Seymen oyunlarını ve Seymenlik geleneğini, geleneğe uygun olarak özgün (*otantik*) özellikleriyle sürdürmek ve yaymak konusunda yoğun çaba sarf etmektedir.

Ankara Kulübü Seymenleri Ankara'nın özel günleri olan 5 Ekim, 13 Ekim ve 27 Aralık ile tüm Milli günlerde görkemli gösterileriyle kutlamalara ayrı bir anlam ve heyecan katmaktadırlar. Ayrıca, Ankara ve ilçelerinin sosyal ve kültürel her etkinliğinde yer alan Ankara Kulübü, yurt içinde olduğu gibi, yurt dışında da tanıtım amaçlı etkinliklere katılmaktadır. Tava günleri, kına geceleri düzenleyerek üyeler arasındaki dayanışmayı pekiştirmektedir. Sempozyum, panel ve sergi benzeri etkinliklerle Seymenlik geleneğini, Ankara'yı, Mustafa Kemal Atatürk'ü ve Türkiye'yi tanıtmak için yoğun çaba sarf etmektedir.

Ankara Kulübü'nün büyük bir titizlik ve özveriyle yetiştirdiği Seymenler, gerçek birer kültür taşıyıcılarıdır. Onlar Mustafa Kemal Paşa'yı Ankara'ya ilk gelişlerinde karşılayan, Ankara'nın ve Ülkenin kaderinde önemli rol oynamış, Ankara'yı Ulusal Kurtuluş Savaşımızın merkezi yapmış, Başkent oluşunun yollarını açmış, saymakla tükenmeyecek saz, söz ve oyun ustası kahraman Seymenlerin çırakları, evlatları, torunları, ve bugüne yadigarlarıdır.

Seymenlerin Ocağı olan Ankara Kulübü de tarihsel bir önemi ve değeri olan Seymenlik kültürünü yaşatarak, gelenekle geleceği buluşturan bir köprü işlevi görmektedir. Zira, tarihten koparak geleceğe varılamayacağı ve tarihsiz, köksüz bir geleceğin olamayacağı misyonunun bilincindedir... Peki Ankara Kulübü Derneği'nin titizlikle yaşatmaya ve gelecek kuşaklara aktarmaya çalıştığı "*Seymen*" ve "*Seymenlik Geleneği*" nedir?

Seymen, yörede yaygın olarak bilinişiyle kısaca Ankara Efesidir, Ankara yiğididir... Günümüzde **Seymen**, Ankara köylerinde ve Anadolu'nun bazı yörelerinde tekil olarak "*efe veya köy yiğidi*"; çoğul olarak da "*düğün alayı*" anlamında kullanılmaktadır. Bununla birlikte Seymenlik, yalnızca oyun ve müzikten ibaret değildir. Bunların ötesinde ruh ve beden terbiyesini de içine alan, binlerce yıllık geçmişe sahip bir Oğuz geleneğidir. Seymenliğin

değerleri ise Oğuz Türkleri'nin çeşitli dönemlerde oluşturduğu ve birer "kardeşlik" örgütlenmesi olan Alperenlik ile Ahilik statülerinde olduğu gibi; cömertlik, mertlik ve bilgelik temel ilkelerinden oluşan üçlü bir sacayağı üzerine oturmaktadır¹.

"Seymen" kelimesinin etimolojik kökenine ilişkin olarak günümüze değin çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Bunlardan en yaygınına göre "Seymen/ Seğmen"² terimi Farsça bir ifade olan "*segban*" ile ilişkilendirilmekte ve "*bayram günlerinde, düğünlerde törene yerli giysilerle, atlı ve silahlı olarak katılan yiğit*" olarak tanımlanmaktadır (bkz. TDK Sözlüğü, 1998). Benzer şekilde Uluğ'a (1997) göre de Seymen, *Sekban*³ kelimesinden türetilmiştir. Diğer yandan Uluğ bir adım daha öteye giderek, Sekban'ın öztürkçe bir terim olan "*Sökmen*" kelimesinden geldiğini belirtmektedir. Sökmen ise savaş saflarını yaran öncü kuvvetlere, "yiğitlere" verilen addır ve halk ağzında bu terim zamanla Seymen'e çevrilmiştir. Seymen terimini sekban ile ilişkilendiren bir diğer tarihçi ise E. B. Şapolyo'dur. Şapolyo'ya (2002) göre İkinci Mahmud'un kurduğu Sekban Teşkilatı⁴ adını Seymen kelimesinden almıştır⁵.

Şurası bir gerçek ki birçok tarihinin de üzerinde uzlaştığı gibi Yeniçeri Ocağı'nın kuruluşunda Bektaşî Tarikatı ve Ahi Teşkilatının önemli bir yeri olmuştur. Ahilerin güçlü olduğu ve hatta 14'ncü yüzyılda bir nevi Ahi anayasası olan "fütüvvet" esasına dayalı bağımsız bir Cumhuriyet kurduğu Ankara'dan, birçok Ahi değeri gibi Ahilik örgütlenmesinin bir parçası olan "*Yiğit Alayı*" ve "*Seymenlik*" geleneği Yeniçeri Ocağı'na ve Osmanlı Devleti'nin diğer kurumlarına geçmiştir. Bu durumda Seymen kelimesinin daha sonradan oluşan Sekban birliklerinden değil; Yeniçeri Ocağındaki Sekban birliklerinin daha köklü bir gelenek olan Seymenlik geleneğinden türetildiğini güvenle ifade edebiliriz.

Seymen teriminin bir yan anlamı ise "bekçi-muhafız"dır. Örneğin günümüzde Trakya'da Seymen halen, "bekçi, muhafız" anlamlarında kullanılmaktadır (Şapolyo, 2002). Muhafız kelimesinden yola çıkarak "Seğmen" terimini, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğünde (1993) "*seğirdim yeri*" ya da "*yolu*" olan ve kale bedenlerindeki muhafazalı yollar için kullanılan "Seğirdim Yeri-Yolu" ile ilişkilendirerek tanımlamak mümkündür. Sözlükteki açılıma göre "seğirdim" terimi, kale muhafızları seğirdim yerlerinden sekerek gittikleri için bu tabir meydana gelmiştir. Diğer bir ifadeyle, muhafız yürüyüşü anlamına gelen seğirdim kelimesi, bugün Seymen oyunlarındaki "*sekme adımları*" olarak tanımlanan figürle ilişkilendirilebilir. Dolayısıyla muhafız yürüyüşü olan ve sekme, seğirdim gibi ifadeler

¹Cömertlik ilkesi; fedakarlık, vericilik, yardımseverlik ve dayanışma erdemlerini kapsamaktadır. Mertlik ilkesi cesur, dürüst ve güvenilir olmakta ifadesini bulmaktadır. Ruh ve beden terbiyesinin en üst kademisi olan Bilgelik ilkesi ise aydın, engin, ağırbaşlı ve tevazu içinde olmayı içermektedir.

²Seymen/ Seğmen terimi, her ikisi de doğru olmak üzere "y" ve "ğ" harfleri ikame edilerek kullanılmaktadır. Terimin kullanımına ilişkin olarak Ankara Kulübü'ndeki genel eğilim ise "Seymen" doğrultusundadır. Keza biz de "y" harfini kullanmayı tercih etmekteyiz.

³Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğüne göre Sekban, muhtelif zümrelere verilen bir tabirdir ve halk arasında "Seymen" olarak tanımlanmaktadır. Yeniçeri Ocağı'nda Sekban ise Yeniçeri Ocağı'nın Sekban Bölükleri, Ağa Bölükleri ve Cemaat olmak üzere 3 ana bölüğünden en önemlisidir.

⁴1808'de Sekban-ı Cedid adıyla kurulan askeri birlik.

⁶Şapolyo (2002) İstanbul'da Şehzade Cami karşısında Çukurçeşme civarında eskiden bir Seymenler mezarlığı olduğunu da belirtmekte ve İstanbul esnafı arasında Ahi teşkilatında bulunan Seymenlerin Ankara Ahileriyle bir ilişkisi olduğunu ileri sürmektedir.

yoluyla kale muhafız(lar)ına halk dilinde "Seymen" adının verilmiş olabileceği, kanımızca güçlü bir tez olarak ortada durmaktadır.

Seymenlik geleneğinin kökleri ise 6. yüzyıl Oğuz Türkleri'ne kadar uzanmaktadır. Orta Asya'da doğa koşullarıyla başatmaya çalışan Oğuz kervanı bir yerden diğerine göç ederken, herhangi bir saldırıya karşı kervanı korumak, ön saflarda yer alan seymenlerin görevidir. Seymen Orta Asya göçebe Türklerinin obaları koruyan yiğitleri/ savaşıları (Alpler) iken, Batı'ya göç ve İslamiyet'in kabulüyle birlikte Alperenler ve Gaziler gibi farklı statüler ve tanımlar içerisinde yer almışlardır. Devlet teşkilatının ve şehir organizasyonlarının oluşmasıyla birlikte bu gelenek biçim değiştirerek "kurumsallaşmaya" başlamıştır. Türklerin Anadolu'ya yerleşmesi öncesinde İran ve Arap kültürleriyle yoğun bir etkileşimin yaşandığı Maverünnehir Bölgesi'nde "Gaziler (Alpler-Alperenler)" adını taşıyan bir örgütün varlığı bilinmektedir. Bu tür örgütler, devletin olmadığı veya otoritesinin zayıf olduğu durumlarda oba, köy, kasaba ve şehirleri koruyan sivil oluşumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tür örgütlenmelerin daha sonra Ahi örgütlenmesinde olduğu gibi ekonomik, sosyal, dini, kültürel, siyasal, askeri olmak üzere birçok boyutu bulunmaktadır: O dönemlerde, 'Alperenler' (Alp-Tunga) olarak da tanımlanan Seymenlerin temel özellikleri bugün olduğu gibi mertlik, cömertlik ve bilgeliktir. Türkler, Anadolu'ya ve zamanla yerleşik yaşama geçtikçe, Seymenlerin kervanı ve obaları koruma görevi; şehirlerde düzeni, köylerde ise köyü ve gelini koruma, ona eşlik etme görevine dönüşmüştür.

6. yüzyılda Orta Asya'dan çıkan Seymenlik geleneği, 14'üncü yüzyılda Ankara'da devlet kuran Ahiler döneminde yeniden biçimlenmiştir. Zira Ankara, 14'üncü yüzyılda paylaşım ve demokratik esaslar üzerine kurulu Ahilik Cumhuriyeti'nin başkentidir. Mertlik, cömertlik ve bilgelik ilkelerini esas alan Seymenler de Ahi Teşkilatı'nın askeri kanadıdır. Bugünkü tanımıyla "*Seymen Alayı*" ya da Ahiler döneminde "*Yiğit Alayı*" denilen Türk geleneği de o devirlerdendir ve yalnızca Ankara'da korunmuştur. Bunun bir nedeni yukarıda sözedildiği gibi Ahiler'in Ankara'da bağımsız bir devlet kurmalarıdır. Ahi Devletinin kurum ve gelenekleri bu devlet ortadan kalktıktan sonra da uzun süre yaşamıştır. Bir diğer neden ise, Ankara ve civarında yeralan çoğu köy ve kasaba yerleşim biriminin Oğuz boylarıyla dolu olması ve birçok yerleşim biriminin adını Oğuzlar'ın 24 boyundan almasıdır. Örneğin Çubuk'ta Kınık, Kargın, Çavundur, Elmadağ eteğinde Bayındır, Kırbız, Kusunlar, Ayaş'ta Kayı, Gökler, Hüseyin Gazi Dağı eteğinde Peçenek, Yazır, Dodurga, Kayaş, Bala'da Avsar, Gölbaşı'nda Eymür ve Bökdüz köyleri gibi...

Toparlarsak, Seymenlik kültürünün ana damarı Orta Asya olsa da; Türkler'in Anadolu'ya yerleşmesiyle birlikte Selçuklu, Beylikler (Ankara'da Ahiler) ve Osmanlı dönemlerinde yeniden şekillenmiştir. Seymenlik Anadolu'daki zeybeklik, yarenlik, yolkardeşliği, musahiplik, efelik gibi kültürel statülerle ilişkilendirilebilse ve hepsiyle ortak öğeleri paylaşıyor olsa da; köklü geçmişi, tarihte üstlendiği roller ve organizasyon yapısı ile hepsinden daha kapsamlıdır. Seymen, Orta Asya kökenli olmakla beraber, Anadolu'da yeniden üretilmiştir. Bugünkü halini almasında, Ahi örgütlenmesinin büyük rolü olmuştur. Ahi Devleti'nde şehrin ve çevrede yeralan kasaba ve köylerin koruyucusu ve muhafızı olarak Seymenler'i görmekteyiz. Sivillerden oluşan ve gönüllü bir kurum olan Seymen (Yiğit) Alayları, zorunlu durumlarda ve çoğu kez savunma amaçlı olarak işlev görmüştür.

Seymen Alayı ise, bunalım ya da geçiş dönemleri olarak da nitelendirilebilecek "*kızılca günler*"de kurulan bir Oğuz töresidir. Diğer bir deyişle, milli felaket günlerinde, bir beyliğin ya da devletin yıkılışında; yeni devleti kurmak ve yeni lideri seçmek için Seymen Alayları tertiplenmiştir. Selçuk Devletinin Cend'de kuruluşu, Osmanlı Devletinin Söğütte kuruluşu bu

geleneğe çok benzetilmektedir (bkz. Şapolyo, 2002). Seymen Alayı farklı isimler altında Ankara Ahileri döneminde de varlığını sürdürmüştür. Zira, Prof.Dr. B. Ögel (2000) gibi tarihçilerin Ahi Teşkilatındaki, "*Esnaf mehteri ve çift zurnacılar*" olarak tanımladığı "*Yiğit Alayı*" ya da "*Ahi Alayları*", günümüze kadar yaşayan ve Ankara Kulübü bünyesinde halen devam eden "Seymen Alayı"nın tamamen aynıdır. (bkz. Ögel, 2000). Ahilerin, devlet otoritesi olmadığı 14'ncü yüzyıl ortalarında Ankara'da bağımsız bir devlet kurduğu dönemlerde Seymen Alayları; "Ahi Alayı" veya "Yiğit Alayı" olarak öne çıkarken; Ahilerin siyasi ve askeri işlevinin gerilediği ve bir esnaf loncası konumuna dönüştüğü dönemlerde ise "*Esnaf Alayı*" veya "*Esnaf Mehteri*" olarak bu gelenek devam etmiştir.

Seymenlik geleneğinin köklü tarihinde son büyük Seymen Alayının düzenlenişi ise 27 Aralık 1919'a rastlamaktadır. Anadolu işgal altındayken Mustafa Kemal Paşa'nın Ankara'ya gelmesi ve görkemli karşılanması, tıpkı Oğuz geleneğindeki gibidir: 27 Aralık milli bir galeyana anıdır ve bu özel günde Seymen Alayı kurulmuştur. Halk, Oğuz töresinde olduğu gibi liderini seçmiştir⁶.

Yüzlerce yıldan beri sivil bir oluşum olarak varolan ve Ankaralıların kolektif hafızasında yaşayagelen Seymenlik geleneği, Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra Ulu Önder'in direktifleriyle kurulan Ankara Kulübü Derneği çatısı altında büyük bir titizlikle yaşatılmakta ve gelecek kuşaklara aktarılmaktadır.

KAYNAKÇA

MEB (1993), *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul.

Ögel, Bahattin (2002), *Türk Kültür Tarihine Giriş*, Kültür Bakanlığı Kültür Eserleri. Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, Ankara.

Şapolyo, Enver Behnan (2002), *Atatürk ve Seymen Alayı*, Ankara Kulübü Yayınları, 2. Baskı. Ankara.

TDK (1998), *Türkçe Sözlük*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu,9. Baskı. Ankara.

Uluğ, Naşit Hakkı (1997), *Hemşehrimiz Atatürk*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. 3. Baskı, Ankara.

Ankara Kulübü'nün Çeşitli Broşürleri.

⁶ 27 Aralık 1919'da Atatürk'ün Ankara'ya gelişine ilişkin daha kapsamlı bilgiler, *Bilge Dergisi*'nin bu sayısındaki "Atatürk'ün Ankara'ya Gelişi ve Ankara'nın Başkent Olma Nedenleri" adlı yazıda yer almaktadır.